

Leuke dingen voor linkse mensen

door THIJS TEN RAA

Den Uyl sneed zich electoraal lelijk in de vingers met de verschraving van de Ziektewet en Kok deed het dunnetjes over met de WAO. Weet u nog wat hij zei? "Dat maak ik niet mee." Hij maakte het wél mee, maar met minder kamerzetsels.

Sociale zekerheid is een gevoelig onderwerp in de PvdA. In het laatste verkiezingsprogramma, en eigenlijk ook in het paarse regeerakkoord, draait men om de hete brij heen. Het kabinet fixeert het huidige stelsel en bewaakt de kosten door meer te controleren en strenger te zijn. Echt gezelliger wordt Nederland zo niet en bovendien is er geen antwoord op moderne vraagstukken als verdwijnend kostwinnerschap, flexwerkers, individualisering enzovoort.

Het is dan ook toe te juichen dat ter voorbereiding van het PvdA-congres op 14 en 15 februari onder leiding van Karin Adelmund het rapport *Sociale zekerheid bij de tijd* is geschreven. Adelmund wil ons stelsel van sociale zekerheid uitbreiden met rechten voor flexwerkers, een volksverzekering voor loopbaanonderbreking, negatieve inkomstenbelasting (NIB) en een Participatiewet. Na jarenlang bezuinigen zijn de overheidsfinanciën nu 'op orde' en is het weer tijd voor 'leuke dingen voor linkse mensen', om met Den Uyl te spreken.

Rechten voor flexwerkers wensen velen. Eén op de zes werknemers heeft tegenwoordig een flexibele arbeidsrelatie. Men werkt op contract, via een uitzendbureau, als oproepkracht zonder vaste uren, als freelancer of als thuiswerker. De flexwerker betaalt net als iedereen WW-premie. Maar als er onverhoeds geen nieuw

Onder leiding van de beoogde nieuwe partijvoorzitter Karin Adelmund schreef een PvdA-werkgroep een nota over aanpassingen van het stelsel van sociale zekerheid. M.H. ten Raa is hoofddocent wiskundige economie aan de Katholieke Universiteit Brabant. Hij las het plan van Adelmund c.s. en komt tot de conclusie dat de hervormers het zich al te gemakkelijk hebben gemaakt.

werk aan de winkel is en er niet voldoende werkweken zijn opgebouwd, kan hij fluiten naar zijn werkloosheidsuitkering. "Voor wat hoort wat," kan de flexwerker met recht tegen de overheid zeggen. Adelmund wil de flexwerker rechten laten opbouwen. Wie meer werkt, heeft meer rechten.

De volksverzekering voor loopbaanonderbreking is vooral bedoeld voor ouders met kinderen. De basis voor het zorgverlof moet gelegd worden in een Wet op de Loopbaanonderbreking (WoLo). Bij het bepalen van de omvang van dit verlof kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een vast aantal maanden voor iedereen plus extra verlof per kind. In de verlofperiode geniet men een uitkering en blijft de meter van het opbouwen van sociale zekerheidsrechten (inclusief WoLo) gewoon doorlopen.

Inkomstenbelasting betaal je aan de fiscus. Negatieve inkomstenbelasting ontvang je van de fiscus. Adelmund wil die aan elk individu geven, te beginnen met 220 gulden per maand. Dit is vooral interessant voor niet-werkende partners. Hun basisaftrek

wordt nu nog overgeheveld naar die van de werkende partner. Het voordeel van deze 'voetoverheveling' vervalt als de niet-werkende partner zelf gaat werken. De negatieve inkomstenbelasting ontmoedigt arbeiddeelname niet, want ze is voor iedereen.

Het sluitstuk van Adelmunds nieuwe voorzieningen is de Participatiewet. Dit wordt een gedemilitariseerde zone tussen arbeid en uitkering. Bijverdienen mag. Iemand met een bijstandsuitkering die acht uur aan de slag kan als avondportier, wordt nu nog grotendeels gekort op zijn uitkering, maar onder de Participatiewet niet meer. Die wet verschaft een zelfstandige uitkering.

Na al dit moois zult u zich afvragen: wie moet dit betalen? Adelmund en de haren erkennen dat de beoogde uitbreidingen van de sociale zekerheid geld kosten, duurder zijn dan de plannen van het kabinet. Maar we moeten niet flauw zijn. De overheidsfinanciën zijn 'op orde', de economie draait, kamerbreed wordt er geroepen om investeringen in de infrastructuur en zie hier een lijst van aantrekkelijke investeringen in de 'sociale infrastructuur'.

Dat is natuurlijk onzin. Uitkeringen, de bestaande of door Adelmund bedachte, zijn er om bij tegenspoed de eindjes aan elkaar te knopen, dat wil zeggen: voor consumptieve uitgaven. Het zijn dus géén investeringen. Toch zou het jammer zijn als Adelmunds ideeën louter wegens het gebrek aan financiële onderbouwing worden afgeschoten.

Het probleem van de nota *Sociale zekerheid bij de tijd* is, dat de goede ideeën niet gebruikt worden om bestaande regelingen te hervormen, maar om er nog meer voorzieningen

FOTO ANP

Karin Adelmund

en regels tegenaan te plakken. Het idee van individueel opbouwen van rechten is prima, maar waarom geldt dit alleen voor flexwerkers? In principe kan men allerlei sociale verzekeringen tegen dit licht houden en zo individueel aanpasbaar en financieel gezond maken. Denk aan het ziekenfonds, waar mensen met een klein dienstverband en dito premie nu nog van de volle voorziening genieten.

Negatieve inkomstenbelasting is ook zo gek nog niet. In feite is het een klein basisinkomen, dat de prikkel om te werken intact laat, dus zonder 'armoedeval'. Bovendien is de regeling algemeen, zodat de overheid zich niet hoeft te verdiepen in inkomens, en

levensomstandigheden. Bovendien is ze niet fraudegevoelig. Maar waarom wordt de negatieve inkomstenbelasting niet gebruikt ter vervanging van bestaande uitkeringen?

Geen enkele boom van ons woud van uitkeringen wordt omgehakt, zelfs de bijstand wordt ontzien. Sterker nog, die wordt uitgebreid met de Participatiewet. Het maatwerk dat de overheid hier moet leveren, wordt eeg bron van fraude. Mensen gaan werken, vallen onder de Participatiewet, gaan weer werken, maar nu met een uitkering!

Adelmund is te benauwd om zelfs maar te kijken naar verworven rechten en inkomens. Een paar citaten: "Deze verbetering voor flexwerkers mag natuurlijk niet ten koste gaan van de rechten van andere werknemers." "En nu is er een zogenaamd verzorgingsforfait. Dat willen we natuurlijk handhaven." "Op het inkomen van mensen met een inkomen tot ruim 50.000 gulden per jaar heeft de NIB geen effect. Hogere inkomens gaan per saldo meer belasting betalen. Deze belastingverhoging voor de midden groepen wordt natuurlijk gecompenseerd."

Wat ons sociale zekerheidsstelsel nodig heeft, is vereenvoudiging. Dat vereist enkele transparante ideeën, zoals Adelmunds negatieve inkomstenbelasting en haar rechtenopbouwstelsel. Als politica is ze evenwel in staat daarmee ons stelsel nog meer te compliceren. De wet- en regelgeving zal meer pagina's tellen. De uitvoering zal meer mankracht vergen. Budgetoverschrijdingen en fraude zullen politici in 2010 nopen tot nieuwe bezuinigingen. Ter geruststelling: hun noeste arbeid zal natuurlijk gecompenseerd worden.